

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

- ט"ז -

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תרומה א, ב

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה
הי' תהא שנת פלאות אראנו

הוצאה מיוחדת למשתתפי 'פרוייקט לקוטי שיחות'

תוכן ומפתח

תרומה

- 284** שיחה א (תשל"ט)
פרש"י ריש פרשתנו „לי — לשמי“; גדר כוונת „לשמי“ לשיטת רש"י בפירושו
עה"ת, ובפירושו לש"ס (תמורה לב, א)
- 292** שיחה ב (תשמ"ג)
ההבדל בין ג' התרומות — תרומת אדנים, תרומת שקלים ותרומת המשכן (פרש"י
ריש פרשתנו ד"ה תקחו את תרומתי) — בעבודה רוחנית (תורה, עבודה וגמ"ח)

נדפס לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

LIKKUTEI SICHOS
TERUMAH • VOL. 16

– SPECIAL EDITION FOR 'PROJECT LIKKUTEI SICHOS' –

© Published and Copyrighted by

VAAD L'HAFOTZAS SICHOS

788 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

Tel: (347) 787-0692 • (718) 774-7200

www.sichot.org • vls770@gmail.com

5781 • 2021

תרומה

און דעריבער דאַרף רש"י מפרש זיין אַז „לי" מיינט „לשמי".

עס איז אָבער שווער אַזוי צו איינ- לערנען, וואָרום [נוסף אויף דעם וואָס דעמאָלט איז ניט פאַרשטאַנדיק פאַר- וואָס רש"י איז מעתיק פון פסוק אויך די ווערטער „ויקחו" און „תרומה", ווי- באַלד די שווערקיטי און דער ביאור פון רש"י איז נאָר אין וואָרט „לי"א]

מען געפינט אַזעלכע לשונות, מיטן זעלבן מכוון (בשייכות צו דעם אויבערשטן) אין פריערדיקע פסוקים „עשר אעשרנו לך", „קדש לי כל בכור" וכו', און רש"י באַוואַרנט דאָרט ניט אַז דאָס מיינט ניט, כפשוטו, „צו" אָדער „צוליב" דעם אויבערשטן.

פון דעם איז מוכח אַז ניט דאָס איז ביי רש"י שווער אין פש"מ און ער דאַרף ניט שולל זיין דעם פירוש הנ"ל. און דאָס איז פאַרשטאַנדיק בפשטות, ווייל ווען מ'איז (מעשר) מקדיש אַ זאָך פאַר דעם אויבערשטן מיינט עס ניט אַז דער אויבערשטער דאַרף צו דעם ח"ו אַנ- קומען וכיו"ב.

(6) כי אין לומר שזהו בכדי לציין התחלת הסדרה – כי כמדובר כמ"פ אין דרכו של רש"י בכך (ראה לקו"ש ח"יב ע' 78 הערה 2).

(7) ובדפוס א' דרש"י, וא' מכת"י רש"י – לא העתיק תיבת תרומה בהד"ה.

(8) וכמוזגש גם בזה שמעתיק בפירושו (עוה"פ) „לי לשמי". ולהעיר שבדפוס א' ובאחדים מכת"י רש"י לא העתיק תיבת „לי" עוה"פ בפירושו. אבל בדפוס שני וברוב הדפוסים וכ"י הוא כפנים.

(9) ויצא כה, כב.

(10) בא יג, ב.

(11) כמו שהקשה במשכיל לדוד עוה"פ.

א. אין התחלת הסדרה איז רש"י מעתיק פון פסוק די ווערטער „ויקחו לי תרומה" און איז מפרש „לי לשמי".

וואָס איז דאָ שווער אין די ווערטער, וואָס רש"י דאַרף בכלל מפרש זיין? – זאָגן מפרשים:

דער פשוט'ער טייטש פון „ויקחו לי" איז „צו מיר" – ד. ה. צו געבן דאָס דעם אויבערשטן, און דאָס קען מען דאָך ניט זאָגן כלפי דעם אויבערשטן, וואָרום: א) ווי איז שייך זאָגן אַז מ'גייט אים עפעס אָדער אַז ער דאַרף צו דעם אַנקומען? – ס'איז דאָך „לה' הארץ ומלואה", אַלץ באַלאַנגט דאָך צו אים און „אַם ארעב לא אמר לך". ב) דער וואָרט „לי" ווייזט אַז די שייכות פון דער זאָך „צו מיר" איז דורך (קיחה) לקרב – און דאָס פאַסט בלויז בנוגע צו אַ דבר גשמי, משא"כ באַ דעם אויבערשטן, וואָס „אינו גוף כו' ואין לו שום דמות וצורה כו'".

(1) ראה רא"ם, ספר זכרון, פי' מהרי"ק, גו"א, באר מים חיים, בדק טוב. ועוד.

(2) שני הענינים שבפנים, שאין שייך שיתנו לו, ושאינן צריך לשום דבר – הם לכאורה ב' ענינים שתלויים בפיו „ויקחו לי", אם מפני שהנתינה היא לו (אליו) או מפני שהנתינה היא לצרכו כביכול: וע"ז הובאו ב' הפסוקים דלקמן ולענין הא' לה' הארץ ומלואה ולענין הב' אם ארעב גוי.

ובמפרשים הנ"ל מדגישים בעיקר ענין ופי' הב' (ספר זכרון, באר מים חיים, פי' מהרי"ק. ועד"ז בדקדוקי רש"י כ"א). ובלבוש האורה ושפ"ח הוא בענין הא' דהכל שלו.

ויל"ע ברא"ם „לא סתתם לי שבמקרא המורה להבאת דבר אל העצם" ומביא פסוק הב' (אם ארעב גוי). ובגו"א הביא ב' הפסוקים.

(3) תהלים כד, א.

(4) תהלים ג, יב.

(5) דקדוקי רש"י (באר רחובות) כ"א.

ב. לכאורה קען מען זאגן אז „ויקחו לי” איז ניט גלייך צום לשון „עשר אעשרנו לך”, „קדש לי” וכיו”ב, וואָרום אין „ויקחו לי” שטייט ניט אז מ’זאל דאָס מקדיש זיין צום אויבערשטן וכיו”ב, נאָר – „נעמען”; און דאָס פאסט ניט¹² מצד די טעמים הנ”ל¹³. דעריבער מוז רש”י זאָגן „לי לשמי”. און דערמיט ווערט אויך פארשטאנדיק פארוואָס רש”י איז מעתיק אויך דעם וואָרט „ויקחו”¹⁴.

אַבער לפי וואָלט געווען גלאַטער ווען רש”י איז מפרש אַז „ויקחו לי”

12) ואין להקשות מהלשון „קחה לך” (לך טו, ט) שלא ביארו רש”י איך יתכן לגבי הקב”ה – כי י”ל, שמוכן הוא מפרש”י שם „ג’ עגלים רמז לג’ פרים פר יוהכ”פ כו”ו, וכן בפרש”י לפנ”ז, בזכות הקרבנות כו”ו, שמה מובן שגם „קחה לך” הוא קענין של קרבן. וראה ת”א שם „קריב קדמין”, ולא כמו שתרגם בכ”מ, סכ”י וכיו”ב, ובתיב”ע שם „סב לי תקרבנותין וקריב קדמין”. ועד”ז בפסוק יו”ד שם. וראה פרש”י שם יוד: ואין המקרא יוצא מידי פשוטו לפי שהי’ כו”ו.

– ובהפסוקים דפ’ במדבר (ג, יב”ג. מא. מה) שנאמר לשון לקיחה לי על הלויים, כבר מובן ענינו שהרי נאמר שזה תחת כל בכור ש, הקדשתי לי”.

וראה פרש”י בפסוקים הנ”ל. וראה הערה הבאה.

13) משא”כ לשון „לי הוא” – בא שם – שפרש”י „לעצמי קניתיים”. ועד”ז במשפטים (כב, ל) „תהיון לי” ופרש”י „הרי אתם שלי” – אין רש”י צריך לבאר, כי לא נאמר ענין של קיחה וכיו”ב.

14) להעיר מהגירסא בדפוס א’ וכת”י רש”י (הנ”ל הערה 7). ובעוד כת”י (ה”א קלא. ה”א קעג) מעתיק רש”י בהד”ה „ויקחו לי תרומה”, ומפרש „ויקחו לי לשמי”.

* שווא לה’ כמפורש כבר בתורה לפנ”ז – מתחיל מקרבן קין כו’, מנחה לה” (בראשית ד, ג), ועוד.

** בפרשתנו ב, תקחו את תרומתי – תסבון, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – תסבון. משא”כ בפעם הא’, „ויקחו לי תרומה” תרגם „ויפרשון קדמי” (וראה הערה 23). אבל בתיב”ע תרגם בכולם „סבון”, „תסבון”, „תסבון”.

מיינט: זיי זאָלן מקדיש זיין (צו מיר¹⁵).

ג. אַנדערע מפרשים¹⁶ לערנען אַז רש”י אין דאָ שווער דער לשון „ויקחו לי”: עס האָט געדאַרפט שטיין „ויתנו לי”¹⁷, און אויף דעם זאָגט רש”י „לי לשמי”, און ער מיינט דערמיט צו מרמז זיין אַז דורך תרומה נעמט מען דעם אויבערשטן, ע”ד ווי מאמר המדרש¹⁸, אַז כאַטש לה’ הארץ ומלואה, וויל ער משכינ זיין שכינתו צווישן אידן, אותי אתם לוקחים¹⁹. אָבער מ’קען דאָך ניט זאָגן אַז מ’נעמט דעם אויבערשטן אַליין, וואָרום „השמים ושמי השמים לא יכלכלוך גו”²⁰, דעריבער זאָגט רש”י „לי לשמי”, אַז שמו ית’ איז חל עליהם דורך דער תרומה ובנין הבית (ע”ד „ושמו את שמי על בני ישראל”²¹).

אַבער ווי גערעדט שוין פיל מאָל איז רש”י פירוש וביאור געשריבן אין אַ קלאָרן סגנון ביז אַז אויך אַ בן חמש (למקרא) זאָל עס קענען פאַרשטיין (פון זיינע ווערטער גופא, און ניט דאַרפן אַרײַנקוקן אין מפרשי רש”י). אויב רש”י וואָלט געמיינט דעם תוכן הנ”ל, וואָלט ער עס מפרש געווען ברור און ניט דורך אַ רמז מיט’ן וואָרט „לשמי”²².

- 15) ראה לעיל הערה 12.
- 16) משכיל לדוד בפרש”י. וראה בפ’ מהרי”ק.
- 17) ראה גם לבוש האורה, באר מים חיים בפרש”י (אלא שלפירושם קאי על ההפרשה לשמי (וראה לקמן הערה 23)).
- 18) יל”ש עה”פ (רמז סג) ממדרש אבכיר.
- 19) וראה שמו”ר פל”ג, א. שם, ו.
- 20) מלכים א ח, כו.
- 21) נשא ו, כו.
- 22) להעיר שבדפוס ב’ דרש”י (ועד”ז באחדים מכת”י רש”י) בסיום פרש”י ד”ה תרומה איתא: ומדרש אגדה ויקחו תרומה אין כתיב כאן אלא ויקחו לי כביכול אותי אתם לוקחים שאדור ביניכם.

ד. ה. אז עס ווערט הקדש, און דאָס איז רש"י שולל מיטן מעתיק זיין „ויקחו לי תרומה“.

„ויקחו“ כפשוטו מיינט, אז אַ זאָך ווערט גענומען פון איין אָרט אין אַ צווייטן אָרט אָדער פון איין רשות אין אַ צווייטן רשות²⁴.

„תרומה“ קען מען טייטשן, ע"פ פשוטו של מקרא, אויף צוויי אופנים²⁵:

(א) ווי רש"י טייטשט „הפרשה“. עס ווערט אָפגעשיידט פון דעם רשות התורם, פון דעם אידן'ס בעל הבת'שקייט, און דורך דער הפרשה (פאַר הקדש) באַקומט עס אַ שייכות²⁶ צו הקדש.

(ב) הרמה והגבהה. וואָס בעת אַזאַ לשון ווערט גענוצט ניט בשייכות צו אַ גשמיות'דיקער הרמה, נאָר אין מושג פון בעלות וכיו"ב, הייסט עס אַז די זאָך איז געקומען אין אַ העכערן רשות ובעלות (וע"ד פרש"י²⁷ אויף „ויקם שדה עפרון“ – „תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך“). און בנדו"ד: די זאָך איז פריער געווען אין דער בעלות פון אַ אידן און איז איצט געקומען אין דער בעלות פון הקדש.

ד. ווי דערמאָנט פריער, איז רש"י דאָ מעתיק פון פסוק אויך דעם וואָרט „תרומה“. און דערפון איז מוכח אַז דער הכרח לפירושו „לי לשמי“ איז ניט פון די ווערטער „ויקחו לי“ אַליין נאָר אויך פון דעם וואָרט „תרומה“. ובהקדים, אַז בשעת רש"י'ס הכרח אויף אַ פירוש איז פון זיין פירוש אויף אַ שפעטערדיקן וואָרט אין פסוק, איז ער דאָן פריער מפרש דעם שפעטערדיקן וואָרט פאַר זיין פירוש אויפן פריערדיקן וואָרט (ווי באַלד אַז זיין פירוש המאוחר איז דער יסוד צום פירוש המוקדם).

ולפ"ז: וויבאַלד אַז דער הכרח אויף „לי לשמי“ איז (אויך) פון דעם וואָרט „תרומה“, און רש"י איז מפרש „תרומה“ נאָך זיין פירוש אויפן וואָרט „לי²⁸“, איז דערפון משמע אַז דער הכרח אויף „לי לשמי“ פון דעם וואָרט תרומה איז ניט פאַרבונדן מיט רש"י'ס פירוש אויף אַט דעם וואָרט; ד. ה. ווי מ'זאָל נאָר טייטשן דעם וואָרט תרומה (אפילו ניט ווי פירוש רש"י – „הפרשה“) וועט עס מכריח זיין אַז „לי“ מיינט „לשמי“.

ה. דער ביאור אין דעם:

בפשטות לערנט מען „ויקחו לי“, מ'זאָל דאָס מקדיש זיין צום אויבערשטן,

24 בריש מס' קידושין, גמר קיחה קיחה משדה עפרון כו' וקיחה יקרי קנין – אבל לא הובא בפרש"י עה"ת.

25 אף ש"ע"ע לא למד הבן חמש למקרא תיבת „תרומה“ בחומש – הרי הובא בפרש"י משפטים כב, כח. ובכלל הרי"ז תיבה רגילה בלשון הקודש.

26 ויתירה מזו (ע"ד ההלכה עכ"פ) ש"ע"י ההפרשה עצמה נעשה הקדש, „כל היכא דאית' בבי גזא דרחמנא איתא“ (ר"ה ו, א. חולין קלט, א). ועד שלדעת ר"ל קדשי „בדק הבית גמרון בהפרשתו ואי משום דלא הביאו ליד גזבר הכל גזברין הן דלה' הארץ“ (פרש"י חולין שם ד"ה דימחסר הקרבה).

27 חיי שרה כג, יז.

28 לכאורה י"ל דהפירוש ברש"י „תרומה, הפרשה יפרישו לי כו" הוא המשך באותו הד"ה „ויקחו לי תרומה“. ולכן בתחילה מפרש תיבת „לי לשמי“, ואח"כ מפרש „תרומה – הפרשה“. ולאח"ז ממשיך פי' הענין „יפרישו לי כו" – ע"ד מ"ש בלבוש האורה כאן עה"פ „וה"ק מה היא הלקיחה שנופל עליו לשון לי הוא הפרשה ר"ל בעת שלוקח ומפריש מכיסו מממונו נדבה תהי' אותו הלקיחה וההפרשה מכיסו לשמי כו"י, אבל לפ"ז הוצרך רש"י לומר „יפרישו לשמי“. ומזה שכתב רש"י „יפרישו לי כו" מוכח קצת, שהוא פי' בפ"ע בתיבת תרומה, ופי' „לי – לשמי“ בהפסוק הוא ענין בפ"ע, כדלקמן.

הייסט, אז נוסף אויף דער נתינה צו הקדש, זאל זיין נאָך אַן ענין: כוונה לשמה (ע"ד די כוונה לשמה ביי גט, ס"ת וכו') – אַז ביים געבן צו הקדש זאל מען מכוון זיין אַז מ'גיט עס „לשמי“.

ו. עפ"י יש לומר – אין די „ענינים מופלאים“ ע"ד ההלכה שברש"י – אַז אין דעם ענין הנ"ל (אַז ביי די תרומות הנ"ל איז דאָ אַ דין פון כוונה „לשמי“) גייט רש"י לשיטתו בפירושו על הש"ס:

עס שטייט אין משנה³¹, „אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה“. איז דאָ אין דעם אַ פלוגתא פון רמב"ם מיטן ראב"ד³²: דער רמב"ם לערנט אַז דער דין איז אויך בנוגע צו בדק הבית גופא – „אם הקדש לבדק ההיכל לא ישנה לבדק המזבח“³³, וכן כל כיוצא בזה: דער ראב"ד אָבער קריגט אויפן רמב"ם און האַלט – „אין שינוי בין קדשי היכל לשאר עזרות ולא למזבח“, און ער איז מבאר אַז דער דין אין משנה איז נאָר ביי קדשי מזבח, אַז „קדשי מזבח אפילו מקדשים קלים לחמורים אין משנים ואין ממעטים באכילת קדשים, אבל בדק הבית מה יש בין זה לזה“.

(31) תמורה לב, א.

(32) הל' תמורה פ"ד ה"א.

(33) בגדר קדושת היכל י"ל שלהרמב"ם נכללה גם מחיצת העזרה – ראה רמב"ם הל' בית הבחירה (פ"א ה"ה): „ועושיין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה“.

דלכאורה מחיצה זו היא בשביל העזרה (מקום שבו עומד המזבח) ולמה קוראו „מחיצה אחרת סביב להיכל“ כו', ובפרט שהוא מיותר לכאורה? וי"ל דינא קמ"ל בזה דמחיצה זו היא בשביל ההיכל ואי"ק קדושת היכל לה. ואם הקדש לבדק היכל נכלל בזה גם מחיצה זו, ועפ"י גם ע"ז הדין דלא ישנה לבדק המזבח (וראה כס"מ הל' תמורה שם).

עפ"ז איז מובן, אַז מ'קען ניט לערנען אַז מיט דעם וואָרט (ויקחו) לי מיינט די תורה דאָס אַוועקגעבן צו הקדש, וואָרום די שייכות צו הקדש שטייט שוין אין די ווערטער „ויקחו“, תרומה" וואָס מיינען אַז דאָס באַלאַנגט איצט צו הקדש (– תרומה) ס'געפינט זיך אין רשות פון הקדש (– ויקחו)²⁸.

[דער חילוק אין דעם בהתאם צו די צוויי פירושים אין תרומה איז נאָר: אויב „תרומה“ איז מלשון הרמה והגבהה – דאָן שטייט דער ענין אַז דאָס ווערט אין דער בעלות פון הקדש נאָר אין דעם וואָרט „תרומה“ און „ויקחו“ וועט מיינען נאָר דעם ענין פון שינוי רשות, אַז דאָס געפינט זיך אין רשות פון הקדש; און אויב דער פירוש „תרומה“ איז מלשון הפרשה, דעמאָלט דאַרף מען זאָגן²⁹ אַז „ויקחו“ מיינט ניט נאָר דעם שינוי רשות, נאָר – דורך דעם ווערט אויך די שלימות הבעלות פון הקדש].

און דעריבער זאָגט רש"י אַז „לי" דאָ מיינט ניט אַז עס ווערט דעם אויבערשטנס, הקדש (ע"ד וי „קדש לי" וכיו"ב), נאָר ס'איז אַ נייער באַזונדער ענין³⁰ – אַז עס דאַרף זיין „לשמי“. דאָס

(28) ולהעיר מרע"ב וצדה לדרך כאן דקושיית רש"י דמלת לי היא מיותרת, אלא שהרע"ב מפרש (וראה צדה לדרך) „להשמיענו שתהא התרומה לי כלומר מקודשת לשמי“, היינו שיהי' בשביל הקדש ולא הפרשה סתם, ועד"ז בלבוש האורה. ועוד. משא"כ להמבואר לקמן בפנים.

(29) אבל לא להנ"ל הערה 26.

(30) בפ"י מהרש"ל (הובא בצדה לדרך כאן): „שקשה לרש"י שאין הלשון ויקחו נופל על לשון דבר אל בני ישראל אלא הו"ל קחו לכן פירש ויקחו לי לשמי כלומר לא על עצם הקיחה הוא רק שיהי' הקיחה לשמו". אבל לפ"ז: א) לא הו"ל לרש"י להעתיק גם תיבת „תרומה“ (ב הו"ל לפרש בפירושו „ויקחו לי לשמי“, וכהגירסא בהערה 14.

(ניט קיין „לשמי“ פרטי פון היכל, נאָר) אַ כוונה כללית „לשמי“ פון בדק הבית.
ז. אויף דעם דין הנ"ל – אַז מען דאַרף מכוון זיין ביי דער נתינה „לשמי“ – קען מען אָבער פרעגן:

צווישן די תרומות וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין דעם פסוק איז דאָך אויך תרומת המזבח לקנות מהן קרבנות צבור (ווי רש"י זאָגט אויפן פסוק – „אמרו רבותינו ג' תרומות אמורות כאן“); ולכ-אורה: בנוגע צו תרומת המזבח איז דער דין³⁸ אַז מ'נעמט עס בעל כרחו און ממשכנין על השקלים, היינט ווי זאָגט מען אויף דעם אַז עס דאַרף זיין „לשמי“ – אַ נתינה בע"כ איז דאָך ניט מיט זיין כוונה בכלל, ופשיטא – ניט מיט דער כוונה „לשמי“?³⁹

אויך: עס בלייבט נאָך שווער די קושיית המפרשים הנ"ל – פאַרוואָס שטייט דאָ „ויקחו לי“ און ניט „ויתנו לי“?

ויש לומר, אַז די קשיות ווערן פאַר-ענטפערט חדא בחבירתא: דער דין פון „לשמי“ (בנוגע צו תרומת המזבח עכ"פ) איז ניט אין דער נתינה – אַז דער איד

רש"י בפירושו על הש"ס איז מפרש די משנה הנ"ל: „(דקדשי בדק הבית שהקדישם למזבח לא עשה כלום) ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה“ – אָבער ניט אין קדושת בדק הבית גופא (כשיטת הראב"ד).

ויש לומר אַז דאָס איז אויך פאַרבונדן מיטן דין הנ"ל³⁴ אַז די נתינה³⁵ דאַרף זיין „לשמי“³⁶; וויבאלד ער איז מכוון אַז ער גיט עס „לשמי“ – פאַרן אויבערשטן – איז דאָ ניט (אָזוי) נוגע דער ענין פרטי אויף וועלכן ער האָט דאָס מקדיש געווען, אָבי עס איז „לשמי“ עס „קומט אָן“ צום אויבערשטן. און דערפאַר, אויב ער איז דאָס מקדיש פאַר בדק היכל, מעג מען דאָס משנה זיין צו בדק המזבח וכי"ב, ווייל די כוונה „לשמי“³⁷ איז דאָס

34 דתורת המשכן (המדובר בפרשתנו) הוא של בדק הבית (ראה מגילה כט, ב).

ואף שבפרשתנו מדובר בתרומת המשכן (בדק הבית) סתמית, משא"כ ברמב"ם שם שאירי בהקדשי (בפירוש) לבדק היכל כו' – מ"מ י"ל דגם בזה מהני לדעת רש"י הכוונה ד„לשמי“ כנפנים.

35 ראה לקמן סעיף ז'.

36 ואף שפירש"י להלן (ד"ה תתקח): ג' תרומות אמורות כאן א' תרומת בקע לגולגולת שנעשו מהם האדנים כו' ואחת תרומת המזבח כו' ואחת תרומת המשכן (וא"כ „ויקחו לי“ נאמר רק בתרומה הא' – תרומת האדנים) –

הרי (אף את"ל דרש"י חשבן כפי הסדר שהם כתובים בתורה (כבירוש' שקלים פ"א ה"א) „ויקחו לי תרומה“ קאי על תרומת האדנים (ראה משכיל לדוד) –) דוחק לומר שהדין ד„לשמי“ הוא רק בתרומת האדנים. ועוד ויקרא: הרי כתב רש"י ע"ז (ד"ג) תרומות אמורות כאן, „אמרו רבותינו“, אבל בפשוטו הפרשה כאן מדבר ע"ד תרומת המשכן וע"ז קאי גם „ויקחו לי תרומה“. וראה מפרשי רש"י פסוק ג'.

37 בנוגע להשינוי מתרומה א' לב' (כגון: מתרומת המשכן (בדק הבית) (שקלים עבור) קרבנות צבור) – י"לע בדעת רש"י בפש"מ אם גם

בזה מהני הדין ד„לשמי“ שאפשר לשנות או לא. ע"ד ההלכה – ראה: רמב"ם וראב"ד הל' שקלים פ"ד ה"י (וצפע"ג שם וז"ח). ספ"ב מהל' ערכין ובמפרשי הרמב"ם שם. צפע"ג שם. מפרשי הירושלמי ספ"ה דשקלים. ועוד. ולהעיר מפרשי ריש פרשתנו (פסוק ג' בסופו): ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת. וראה כתובות קו, ב ובתוד"ה וכי שם. נ"כ הרמב"ם הל' שקלים שם ה"ב. ואכ"מ.

38 שקלים פ"א מ"ג. מ"ה. אבל לא הובא בפרש"י כאן או בפ' תשא.

39 בפשטות הכתובים אינה קשיא כי הג' תרומות רק נרמזו בהג' לשונות התרומה. אבל בפשטות מדבר בהתרומה למלאכת המשכן (כנ"ל הערה 36) שבאה בנדיבות לבו של כ"א.

זי זאל זיין „לשמ״, פאַר דעם אויבערשטנס וועגן.

דאָס איז אַבער ניט גלאַטיק: לפ״ז איז דער ענין פון „לשמ״ ניט נוגע צו (דער לקיחה פון) דער תרומה, נאָר צו די גזברין, אַז ביי זיי דאַרף עס זיין לש״ש: פון פשטות הלשון והענין איז אַבער משמע אַז ס׳איז נוגע אין (דער לקיחה פון) דער תרומה אַז זי זאל זיין „לי – לשמ״.

ט. איז דער ביאור אין דעם:

די נתינת התרומה איז געווען פאַר דעם משכן און די קרבנות, אויף מאַכן אין דעם משכן אַ דירה לו ית' ועל ידו – בכל העולם כולו.

אין דער עשי' פון אַ דירה, זי זאל זיין ראוי פאַר אַ דירת מלך, דאַרפן זיין צוויי ענינים „צריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך . . ואח״כ לסדר שם כלים נאים“⁴². וואָס אין עבודת ה' זיינען דאָס די צוויי ענינים פון סור מרע ועשה טוב. דער חילוק צווישן זיי איז: די עבודה פון סור מרע איז (נאָר) אַ הכנה והקדמה צו עשיית הדירה: די עשיית הדירה בפועל – די המשכת אלקות אין דברים גשמיים זיי זאָלן ווערן אַ דירה פאַר דעם אויבערשטן – דאָס איז דורך „ועשה טוב“⁴².

און דעריבער איז דאָ אַ חילוק צווישן דעם אופן העבודה פון סור מרע ועשה טוב, כמבואר אין חסידות⁴³: אין דער עבודה פון סור מרע איז נוגע בעיקר דער בפועל, ס׳איז ניט אַזוי נוגע אין וואָס פאַר אַן אופן ער פועל'ט באַ זיך

דאַרף עס געבן „לשמ״ – נאָר אין דעם „ויקחו“, אין דער „לקיחה“ פון די גזברי ההקדש, אַז זיי דאַרפן עס נעמען פון די אידן „לשמ״⁴⁰.

[וואָס דאָס זיינען די צוויי לשונות, „דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש גו״: „דבר אל בני ישראל“ גייט אויף די וואָס האָבן גענומען די תרומות – די גזברין, און „כל איש גו״ אויף אַלע אידן וואָס גיבן כו״].

און דערפאַר איז ניט קיין סתירה ווען די נתינה פון דעם אידן איז בע״כ – ווייל דער „ויקחו“ די לקיחה פון די גזברין, איז „לשמ״.

ח. מען דאַרף נאָך אַבער פאַרשטיין בפנימיות הענינים:

וויבאַלד אַז די תרומה (מחצית השקל) קען זיין אויך בע״כ פון דעם נותן, הייסט עס דאָך, אַז ביי דער תרומה זיינען ניט נוגע קיין כוונות (ניט ווי ביי דער תרומה למלאכת המשכן וואָס ווערט געגעבן בנדיבות הלב), ס׳איז בלויז נוגע אַז ס׳זאל אָנקומען צו הקדש, היינט פאַרוואָס דאַרף מען דערביי דעם „לשמ״ פון די גזברים וואָס נעמען די תרומות?

בפשטות י״ל, אַז דאָס איז ע״ד מאמר רז״לי אַז „פרנס אל יטיל אימה על הצבור שלא לשם שמים“: וויבאַלד אַז זייער אַרבעט איז נעמען ביי די אידן די תרומות (אפילו) בע״כ, איז דערביי במיוחד וויכטיק אַז עס זאל זיך ביי זיי ניט אַריינמישן קיין שום פני, דאַרף מען דעריבער באַוואַרענען זייער לקיחה אַז

(42) לקו״ת בלק ע, ג. וראה שם שלח לו, ד. ובכ״מ.

(43) ד״ה ויחלום תש״ח פ״ג ואילך.

(40) ראה אברבנאל, ספורנו עה״פ. וראה העמק שאלה לשאלות ריש פרשתנו.

(41) ר״ה יו, א. ספר חסידים סי׳ קמה.

און עפ"ז איז מובן, אז כאַטש ממשכנין על השקלים, די נתינה איז בע"כ של הנותן – ווייל אין דעם ענין פון סור מרע מוז ניט זיין קיין כוונה (לשמי), עס איז בעיקר נוגע דער בפועל, צונעמען פון ממשלת קליפת נוגה – איז אָבער די לקיחה, שע"י הגזבר, וואָס דורכדעם גייט דאָס אַרײַן אין רשות ההקדש, דאַרף זײַן „לשמי“.

יא. די צוויי ענינים זיינען מבואר אין די צוויי טייטשן אין וואָרט „תרומה“ (כנ"ל) – הפרשה און הרמה והגבהה:

הפרשה, וואָס מיינט כפשוטו אַז עס ווערט אָפּגעטיילט פון אַן אַנדער חלק מיט וואָס דאָס איז געווען מעורב⁴⁸, ווייזט אויף דער פרישה פון עניני חול. און אַזוי איז עס אויך בשייכות להאדם, אַז דאָס ווערט מופרש פון זיין רשות: און דער פירוש פון הרמה והגבהה מיינט כנ"ל, אַז דאָס ווערט אויפגע- הויבן, גייט אַרײַן אין רשות הקדש.

און דאָס איז רש"י מרמז מיטן שרייבן „לי לשמי“ נאָכן מעתיק זיין „ויקחו לי תרומה“, פאַר זיין פירוש „תרומה הפרשה“ (ומובן, אַז פאַר זיין פירוש „תרומה הפרשה“ טייטשט מען תרומה כפשוטה ממש – לשון הרמה) – ווייל דער ענין פון „לשמי“ איז וויכטיק (בעיקר⁴⁹) אין דעם ענין ההרמה, אין דער כניסה לרשות הקדש, און ניט אַזוי אין דעם ענין פון הפרשה פון רשות הדיוט.

יב. די הוראה דערפון אין עבודת ה':

בשעת אַ איד גייט באַווירקן אַ צווייטן

ניט צו עובר זיין אויפן רצון העליון, אפילו אויב ער טוט עס לגרמי' ומיראת העונש וכיו"ב; משא"כ באַ ועשה טוב איז וויכטיק אַז דאָס זאָל זיין לשמה, ער זאָל עס טאָן מיט דער שלימות/דיקער כוונה פאַר דעם אויבערשטן, ניט צוליב זיך, וויבאַלד אַז דורך דעם איז ער ממשיך אלקות למטה, ער מאַכט אַ דירה לו ית' בתחתונים, דאַרף די מעשה זיין ווי עס דאַרף זיין עס זאָל אין דעם שורה זיין אלקות (ובמילא טאָר זיך אין דעם ניט אַרײַנמישן קיין פני' ח"ו).

און דעריבער זאָגט מען⁴⁴, „לעולם יעסוק אדם בתומ"צ אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה“, אַז דער טעם וואָס עס דאַרף זיין דער עסק אפילו שלא לשמה, איז ניט ווייל אויך די עבודה איז מספיק (דהמעשה הוא העיקר⁴⁵), נאָר ווייל ער וועט עי"ז סו"ס קומען צום מכוון ותכלית, עבודה לשמה, וואָס דעמאָלט ווערט די שלימות הדירה בתחתונים⁴⁶.

י"ד. כשם ווי דאָס איז אין עבודת האדם, עדי"ז איז דאָס אויך אין עניני הבריאה וואָס פון זיי מאַכט מען דעם משכן לו ית', אַז אין דערויף זיינען דאָ די ביידע ענינים:

א) דער סור, דאָס אַרויסגיין פון רשות פון „וועלט“ וואָס געפינט זיך תחת ממשלת קליפת נוגה⁴⁷ – בדוגמת ענין סור מרע, (ב) דאָס אַרײַנגיין אין רשותו של הקב"ה, עס ווערט הקדש, ועי"ז אַ מקום משכן פאַר דעם אויבערשטן – דוגמת ענין ועשה טוב.

44) פסחים ג, ב. וש"נ. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

45) אבות פ"א מ"ז.

46) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 245 הערה 37.

47) תניא פ"ז.

48) ראה לקו"ש ח"ט ע' 168.

49) אבל טובה גם בהפרשה (שנעשית ע"י הגיבורין בלקיחתם) – שלכן קיים הפי', „לי לשמי“ גם לאחר שפרש"י „תרומה הפרשה“.

וואָס גייט פּועל'ן על זולתו איז אויך ווען עס האַנדלט זיך וועגן סור מרע, דאַרף ער עס טאָן „לשמה“, ווייל זיין פעולה אויף אַ צווייטן איז ביי אים אַלעמאַל אַן ענין פון „רעשה טוב“, אַן ענין חיובי וואָס דאַרף זיין „לשמה“: ובפרט נאָך אַז מ'זעט אַז ווען עס פעלט באַ אים דער ריינער „לשמה“, עס מישט זיך אַריין אַן אייגענע פּני' וכיו"ב, דעמאָלט פעלט ניט נאָר אין זיין עבודה, נאָר עס פעלט אויך אין דער פעולה (כדבעי) אויפן צווייטן.

און דעריבער איז אל יטיל אימה על הצבור שלא לשם שמים אויך בנוגע צו אַ זהירות אין סור מרע וכיו"ב, ווייל ווי-באַלד ס'איז אין דעם אַריינגעמישט אַ הרגש הפכי, וועט זיך דורכדעם ניט אויפטאָן דער מכוון כדבעי.

בשעת אַבער ער טוט זיין עבודה „לשמי“ – אפילו ווען דאָס איז בע"כ, פאַרבונדן מיט אַ פעולה של כפי' – מעשין על הצדקה וכיו"ב – איז „שכרו גדול משכר הנותן שנאמר והי' מעשה הצדקה שלום ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם אומר ומצדיקי הרבים ככוכבים“⁵², און „גדולה צדקה (כולל גם צדקה זו) שמקרבת את הגאולה“⁵³.

(משיחת ש"פ תרומה תשכ"ה)

אידן, אים מקרב צו זיין צו תורה ומצוות, ער גייט מקיים זיין די מצוה פון הוכח תוכיח את עמיתך⁵⁰, קען ער ביי זיך טראַכטן: בשלמא ווען עס רעדט זיך וועגן זיין אייגענעם קיום התומ"צ איז וויכטיק אַז זיין עבודת ה' זאָל זיין כדבעי „לשמה“: בשעת עס רעדט זיך אַבער וועגן פּועל זיין אויף אַ צווייטן, איז דאָך נוגע בעיקר דער בפועל – אַז יענער זאָל אַנהייבן לייגן תּפּליוֹן, זיך אָפּהאַלטן פון אַן עבירה, וכיו"ב: אַבער דער אַרפּן ווי ער פּועל'ט דאָס אויף יענעם איז לכאורה ניט (אזוי) נוגע. קען זיך אין זיין תּוכּחה אַריינמישן אַ הרגש היפּך פון אהבת ישראל, אַדער עכ"פּ בדקות דער הרגש אַז ער איז דער מוכיח, ער איז שענער פאַרן צווייטן א. ז. וו.

ער ווייסט טאַקע אַז דאָס איז אַ חסרון אין זיין עבודת ה', ער איז נאָך ניט קיין מבורר און ביי אים איז נאָך דאָ אַ הרגש פון ישות – אַבער וואָס האָט עס צו טאָן מיטן צווייטן? קבל האמת ממי שאמר⁵¹, ובפרט בנוגע לסור מרע איז דאָך זיכער ניט נוגע די כּוונה, כּנ"ל.

אויף דעם איז די הוראה, אַז אַט דער חשבון איז נאָר פאַרן צווייטן – ער דאַרף וועלן אַנטלויפן פון רע אויף וועלכן וועג ס'זאָל נאָר זיין: דער אַבער

(50) קדושים יט, יז.

(51) פיה"מ הקדמה לאבות (העתקת קאפח). הרמ"א בהקדמתו למחיר יין.

(52) רמב"ם הל' מת"ע פ"י ה"ו. מב"ב ט, א.

(53) ב"ב יוד, א.

תרומה ב

[און אפילו תרומת השקלים וואס מ'האט גענוצט אויף קויפן דערמיט די קרבנות ציבור – איז דאך לויטן פסק הרמב"ם,⁵ אז די מצוה פון בנין המקדש איז, אז עס זאל זיין (ניט בלויז) א „בית לה“ (נאָר אז עס זאל זיין) מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות, קומט אויס, אז דער ציווי „ועשו לי מקדש“ נעמט אַרום אויך די הכנות וואָס פאָדערן זיך צוליב עבודת הקרבנות, כולל אויך דעם נוצן תרומת השקלים אויף צו קויפן די קרבנות ציבור] –

האָבן דאָך אַלע דריי תרומות גע-
דאַרפט שטיין דאָ בפרטיות ובפירושו?

אפילו מ'זאל וועלן פאַרענטפערן בנוגע תרומת השקלים, אז וויבאלד זי איז פאַרט ניט פאַרבונדן מיט בנין המשכן (בפועל), נאָר ס'איז בלויז אַ הכנה צו דער עבודה במשכן, דערפאַר איז ניט דאָ (איז פ' תרומה) דער אַרט אויף צו זאָגן די פרטים וועגן דער תרומה? – בלייבט אָבער שווער בנוגע תרומת האדנים, וואָס זיינען אַ טייל פון בנין המשכן: פאַרוואָס שטייט ניט

א. דער ציווי צו נעמען „תרומה“ פון אידן (פאַר עבודת המשכן) ווערט איבערגע'חזר'ט דריי מאל אין אָנהויב פון אונזער סדרה: „ויקחו לי תרומה“, „תקחו את תרומתי“, „וזאת התרומה אשר תקחו“. זאָגן דערויף חז"ל: ג' תרומות נאמרו בפרשה הזאת כו' ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים, מאת כל איש אשר יבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן.

עס איז אָבער דאָ אַ חילוק ווי די ג' תרומות שטייען דאָ: די ערשטע צוויי שטייען בלויז בכלל וברמז (און די פרטים וועגן זיי – שטייען ערשט אין שפעטערדיקע סדרות⁶): אָבער תרומת המשכן ווערט דאָ געזאָגט בפרטיות ובאריכות.

דאַרף מען פאַרשטיין: וויבאלד אז אַלע ג' תרומות זיינען געווען צוליב עבודת המשכן

(1) כה, ב.ג.

(2) ירושלמי שקלים פ"א ה"א. הובא בפרש"י עה"ת ריש פרשתנו.

(3) תרומת האדנים – „כמו שמפורש באלה פקודי“ (פרש"י ריש פרשתנו. וראה פקודי לה, כה ואילך): תרומת השקלים – תשא שם, יג ואילך (בפרש"י שם, טו).

ואף שלפרש"י בפרשתנו (ע"ה פ), ה, כספ" הנמנה כאן הוא המחצית השקל שנתנו עבור תרומת האדנים – הרי לא נמנה כענין (ותרומה) בפ"ע [נוסף לזה, שלא נתפרש (ככפ' פקודי) שכ"א מן עשרים שנה ומעלה גו' נתן (רק) מחה"ש ושהי' בשביל האדנים], ואדרבה – נזכר כפרט בכללות תרומת המשכן. ואפילו הפרט „וכסף“ – כולל ג"כ הכסף שממנו נעשו כלי שרת וכו' (פרש"י שם). וראה לקמ"ע' 429.

(4) פרש"י ריש פרשתנו. תשא ל, טו. שקלים רפ"ד. רמב"ם הל' שקלים רפ"ד.

(5) ריש הל' בית הבחירה. ועד"ו בספר המצות מ"ע כ. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ס"ע 120 ואילך.

(6) פרשתנו שם, ח.

(7) להעיר מפרש"י ריש פרשתנו (בנוגע לתרומת המשכן) „יג דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה“, ובאוה"ת פרשתנו (ע' א'שפג. א'שצ. א'תי. א'תיד. וראה עד"ז ברע"ב וש"ך עה"ת כאן): „לא מנה רק הדברים השייכים למלאכת המשכן ולכלי המשכן, משא"כ שמן למאור ובשמים אינו מכלי המשכן כ"א ע"ד הקרבנות שבמשכן“.

גליות און דעם חורבן בית המקדש, וואָס דאָס איז דער היפּך פון תרומת המשכן, וואָס ענינה איז – ועשו לי מקדש (בנין והקמת המשכן)?

ד. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהק-דים, אַז די עבודה רוחנית פון ועשו לי מקדש (דירה לו ית' בתחתונים) – איז איינגעטיילט אין דריי סוגים – עמודים: תורה, עבודה וגמילות חסדים^{10*}.

און וויבאַלד אזוי איז פאַרשטאַנדיק, אַז די דריי סוגים כללים הנ"ל זיינען מרומז אינעם ענין המשכן.

ויש לומר, אַז דאָס איז דער טעם פנימיינ פאַרוואָס מ'האַט גענומען דריי באַזונדערע תרומות – און ניט איין תרומה (כוללת) פאַר אַלע צרכי המשכן – ווייל די ג' תרומות זיינען כנגד די ג' עמודים: תורה עבודה וגמ'ח¹¹:

דער יסוד ומקור פון אַלע עניני עבודת ה' איז (דער עמוד פון) „תורה“. אַלע פרטי מדריגות און אופנים אין דינען דעם אויבערשטן דורך מצות ומעשים טובים זיינען מיוסד און גע-בויט אויף תורה, יעדער ענין פון אידיש-קייט און קיום המצות האָט זיין מקור און

10* אבות פ"א מ"ב.

11 כי בפסוק מובן שידיעת מנין בני אפסרית רק ע"י תרומה בפ"ע.

12 להעיר מרבנו בחיי פרשתנו כה, ב: „שלש תרומות שהעולם נתרומם (נתרם) בהם . . ונרמז במעשה המשכן לפי שהמשכן שקול כבריאת העולם כו" – והרי תורה עבודה וגמ'ח הם הדברים שעליהם העולם עומד (אבות שם).

13 המבואר בפנים ע"ד ג' התרומות הוא ע"פ המובן מאה"ת ד"ה ויקחו לי תרומה (ע' א'שנט ואילך) „ויקחו לי תרומה“ קאי על תורה, ו„מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי“ קאי על תפלה. ושם (ע' א'תיג) „פי' וזאת התרומה לפי מדרש זה (– המדרש שהובא לעיל סעיף ג) קאי על בירור ק"נ . . ע"י מצות מעשיות כו"י.

במפורש ובפרטיות וועגן דער תרומה אין אונזער סדרה?

ב. עס איז דאָ נאָך אַ חילוק אין לשון הכתוב דאָ ביי די ג' תרומות:

ביי תרומת האדנים שטייט „ויקחו לי תרומה“; ביי תרומת השקלים – „תקחו את תרומתי“; און ביי תרומת המשכן – „וזאת התרומה אשר תקחו“. דאָס הייסט: ביי דער ערשטער תרומה (האדנים) איז די שייכות פון דער תרומה צום אויבערשטן מודגש אין אַ באַ-זונדער וואָרט – „ז' תרומה“; ביי דער צווייטער תרומה (שקלים) – ווערט די שייכות צום אויבערשטן איינגעשלאָסן אין דעם וואָרט „תרומה“ גופא – „תרומתי“; און ביי דער דריטער תרומה (המשכן) ווערט איבערהויפט ניט דער-מאַנט אַז זי איז תרומה לה', עס שטייט סתם „וזאת התרומה“.

ג. אויך אַ דבר פלא וואָס מען גע-פינט אין מדרש בפרשתנו:

אויפן פסוק „וזאת התרומה אשר תקחו גו' זהב וכסף ונחשת“ זאָגן חז"ל¹⁰: זהב כנגד מלכות בבל כו' כסף כנגד מלכות מדי כו' נחשת כנגד מלכות יון כו' ועורות אלים מאדמים כנגד מלכות אדום כו"י.

איז תמוה ביותר: וואָס פאַר אַ קשר ושייכות איז דאָ צווישן ד' מלכויות און תרומת המשכן? אדרבא – די ד' מלכויות האָבן דאָך געבראַכט די ד'

8 משא"כ בפ' תשא, שבג' התרומות המרומזות שם (ירושלמי שקלים פ"א שם. פרש"י תשא שם) נאמר בהו „תרומה לה“ או „תרומת ה“.

9 להעיר מתקלין חדתינ לירושלמי שם (ועד"ז במשכיל לדוד בפרש"י כאו) דלמדוין דתקחו את תרומתי קאי על תרומת השקלים (קרבנות לגבוה) מדכתיב „תרומתי כלומר תרומה שלי“.

10 תנחומא פרשתנו ז. וראה שמו"ר פל"ה, ה.

דורך דעם אדם, בלייבט זי (בלשון חז"ל^{19*}), "דברי כאש" (פון אויבערשטן), וואָס ווערט ניט נשנתה דורך דעם וואָס זי ווערט נתלבש אין שכל ודבור האדם; זי בלייבט חכמתו של הקב"ה, וואָס איז באין ערוך העכער פון דעם אדם הלומד. דער ענין פון „עבודה" (קרבתו – תפלות) איז – „אדם²⁰ כי יקריב מכם" דער אדם איז זיך מקרב צום אויבערשטן; כידוע²¹ אַז „קרבו" איז פון לשון קירוב – „דאמאי אקרי קרבן ע"ש שמקרב" – „קירוב הכחות והחושים" צום אויבערשטן. און עבודת התפלה (וואָס במקום קרבתו תקנום) – איז דאָך עבודה שבלב²², דאָס וואָס דער אדם הויבט זיך אויף (מיט זיינע כחות) צו אלקות, ביז אַז „ראשו מגיע השמימה"²³.

און וויבאלד אַז דאָס איז די עבודה פון דעם אדם, איז אע"פּ אַז ער קען זיך אויפהויבן נאָר וויפל דאָס איז בכחו פון אַ נבֿרא, ווערט ער אָבער מיוחד מיט דעם אור הקדושה צו וועלכער ער דער-גרייכט²⁴.

אָנהויב אין תורה – און דאָס איז מרומז אין תרומת האַדנים, וואָס זיי זיינען דער יסוד פון משכן.

תרומת השקלים, פון וועלכער מ'האָט געקויפט קרבנות ציבור, איז דער קו פון „עבודה" (וואָס דאָס איז עבודת הקרבנות¹⁴, און תפלה שבמקום קרבנות תקנום¹⁵):

און תרומת המשכן, וואָס נעמט אַרום די אַלע דברים גשמיים (זהב וכסף ונחושת וגו') פון וועלכע מ'האָט גע-בויט דעם משכן, איז כנגד דער עבודה פון מצות (וועלכע מ'איז מקיים דורך זהב וגו') און וואָס כללותם איז גמילות חסדים [כידוע¹⁶, אַז גמילות חסדים איז „כללות המצות"].

לויט דעם ביאור אין די חילוקים צווישן די דריי עניני עבודה הנ"ל, וועט ווערן פאַרשטאַנדיק דער טעם השינויים הנ"ל (סעיף ב') ביי די ג' תרומות.

ה. דער אונטערשייד צווישן די דריי קיין – תורה עבודה וגמ"ח – איז:

תורה איז ואהי' אצלן אמונ' גו' שעשועים גו' לפניו גו'¹⁷, חמדה גנוזה¹⁸ פון דעם אויבערשטן וקדמה לעולם אלפיים שנה¹⁹, איידער דער איד לערנט איר (ניט ווי מצות, וואָס גדר המצוה איז שייך נאָר בצירוף מיט דעם מקיים המצוה; כל ענין המצות (ציוויים) איז אַן אָנזאָג צו אַ מענטש). און אויך ווען תורה קומט אַראָפּ למטה און ווערט געלערנט

14) רש"י, רע"ב ועוד לאבות שם.

15) ברכות כו. ב. וראה רבנו יונה לאבות שם.

16) לקו"ת ראה כג. ג. וראה אגה"ק סי' לב: וכל

הגוף נכלל בימין.

17) משלי ח, ל.

18) שבת פח, ב.

19) מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. הנחומא

וישב ד. זח"ב מט, א.

19*) ירמ"י כג. כט. ברכות כב, א.

20) ויקרא א, ב. וראה לקו"ת ויקרא ב, ג. ואילך.

21) ספר הבהיר סי' מו (קט). ועייג"כ זח"ג ה, רע"א. שלה מסי' תענית (ריא, ב). פע"ח שער התפלה פ"ה. בחיי ויקרא א, ט. וראה רמב"ן שם. ד"ה טעמה תש"ט פ"ב ואילך. ד"ה באתי לגני ה'שית" פ"ב. ובכ"מ.

22) תענית בתחלתה.

23) ויצא כח, יב. וקאי על קרבנות (ב"ר פס"ח,

יב) ותפלה (זח"א רסו, ב. זח"ג שו, ב. תקו"ז תי' מה).

24) ע"ד המבואר (ד"ה זכור תרס"ה פ"י (סה"מ תרס"ה ע' רכא). ועד"ז ד"ה זה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קצו) יתרון המעלה בקיום המצות דהאבות שהיו בבחי' כלים ממש לאלקות, משא"כ בתורה נמצות שלנו גם אם מכוון כו' ה"ז רחוק מאד מהביטול דהאבות וההמשכה שעי"ז הוא, רק אור מקיף לבד בבחי' ריחוק כו"ל. וראה שם שזהו ה, הפרש בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה, והרי – זהו החילוק בין תורה ותפלה.

און מהאי טעמא זיינען מצות במדידה והגבלה דוקא²⁷ – ניט ווי תורה אויף וועלכער עס שטייט²⁸, „ארוכה מארץ מדה גו'“, און תפלה וואָס איר תכלית השלימות איז ווען מ'איז עולה דורך איר „השמימה“, וואָס דאָס איז די עבודה פון „בכל מאדך“ פון מסנ"פ²⁹: העכער פון מדידות והגבלות – וואָרום וויבאלד אַז מצות זיינען אַנגעטאָן אין דברים תחתונים גשמיים [ביז אַז אויך די מצות פון חובת הלבבות דאַרף מען מקיים זיין אין אַן אופן אַז דער לב הגשמי זאָל נתפעל ווערן מיט אַ געפיל פון אהבה ויראה וכו', ביז עס זאָל זיין ניכר אין דעם בשר הלב³⁰] – האָבן זיי אַ הגבלה.

ו. און דאָס איז אויך דער ביאור אין די אויבנדערמאָנטע שינויים אין לשון הכתוב:

„ויקחו לי תרומה“ איז מרמז אויף קו התורה³¹ כנ"ל. וואָס מהאי טעמא שטייט דאָ „ויקחו לי תרומה“ – ניט „ויתנו לי תרומה“ – אַז דער אדם מלמטה גיט להלמעלה, צו לי, כביכול, נאָר ויקחו – דער אדם למטה נעמט דאָס וואָס מ'גיט עס מלמעלה, דעם לי, כביכול,

ווייל די עבודה פון תורה איז (ניט בדרך מלמטה למעלה, נאָר) בדרך מלמעלה למטה – דורך תורה נעמט מען און מען איז ממשיך אלקות (חכמתו ית') מלמעלה למטה;

די עבודה פון תורה איז אין אַן אופן פון „ויקחו“ – מען „נעמט“ (און מ'איז ממשיך) אלקות מלמעלה למטה;

אין די צוויי עבודות – תורה ועבודה – איז דאָ אַ צד השווה, אַז ביי זיי ביידע איז די התעסקות פון דעם אדם העובד אין און מיט זיך; און אזוי איז אויך זייער אויפטו נאָר אין דעם אדם (אַז זיין שכל ווערט מיוחד מיט שכל התורה, חכמתו ית'; און אַז ער ווערט דערהויבן ביז „שמימה“) – אָבער ס'איז ניטאָ אין דעם אַ התעסקות מיט די דברים גשמיים, אַז אויך זיי זאָלן ווערן תשישי קדושה, דבר שבקדושה – אַ חפץ גשמי זאָל ווערן אַ חפץ מצוה, דורכגעדרונגען מיטן אור הקדושה.

[אפילו ביי עבודת הקרבנות כפשוטה, וואָס מ'האָט מקריב געווען אַ בהמה גשמית אויפן מזבח, איז דאָס אָבער ניט אין אַן אופן אַז מ'האָט מקריב געווען דעם גשם ווי ער איז אין זיין מצב, נאָר מ'האָט עס פריער געדאַרפט מקדיש זיין, דאָס הייסט (קדושה פון לשון הב-דלה³²) – אָפשיידן און אויפהויבן פון זיין נידעריקייט, און ערשט דאָן ווערט ער ראוי להקרבה אויפן מזבח פמ"ו].

און דאָס איז דער יתרון אין דעם דריטן קו – גמילות חסדים, וואָס איז כולל קיום כל המצות – צו אויפטאָן (בעיקר) אין דעם דבר גשמי (מיט וועלכן מ'איז מקיים די מצוה), אַז אזוי ווי ער איז (בחיצוניות) אין זיין ציור פון דברים תחתונים גשמיים, אין זיין „גשמיות“, זאָל ער ווערן אַ חפץ של מצוה.

(25) תניא פמ"ו.

(26) ראה לקו"ת שלח ד"ה ב' נסכים (ועוד) בביאור מחז"ל (ברכות יד, סע"ב) כל הקורא ק"ש בלא תפלין כאילו הקריב כו' בלא נסכים – דקרבנות הן דוגמת ק"ש – העלאה מלמטה למעלה, וצ"ל תפילין (ובקרבנות – מנחה ונסכים), כלל כל התורה והמצות מעשיות, להמשיך דירתו ית' בתחתונים. עיי"ש באורך.

(27) אגה"ק סי' יו"ד. ובכ"מ.

(28) איוב יא, ט.

(29) לקו"ת שה"ש מט, ריש ע"ב ואילך.

(30) ד"ה טעמו וראו תרצ"ד (כספר המאמרים

קונט' ח"ב) פ"א. ד"ה וכל העם היש"ת פ"ב. ובכ"מ.

(31) ראה בכ"ז תניא פמ"ו. אה"ת פרשתנו ע'

אישנא. אישנט ואילך.

באלד די המשכת העצמות בלייבט אָפּגעטראָגן פון דעם אדם הלומד.

משא"כ בתרומת השקלים, ביים קו פון „עבודה“ (קרבנות ותפלה), שטייט דער לשון „תרומתי“ – וואָרום דער קרבן גשמי גופא איז עולה און ווערט נכלל אין זיין מקור ושורש למעלה, אין אלקות: און אזוי אויך דורך עבודת התפלה ווערט דער אדם דערהויבן ביז „שמימה“ כנ"ל, דערגרייכט ער צו אַזאַ דרגא וואו דער אור אלקי איז ביי אים מאיר בגילוי – און דערפאַר שטייט „תרומתי“, וואָס ווייזט אַז דער פאַר-בונד פון „תרומה“ (עבודה) מיט „לי“ (המשכת אלקות דורך דער עבודה) איז אין אַן אופן ניכר ונגלה ונרגש אין דער עבודה.³⁶

משא"כ ביי דער דריטער תרומה – תרומת המשכן – וואָס איז די עבודה מיטן גשם אַליין ווי ער איז בגשמיותו, איז די המשכת אלקות אין דער עבודה בהעלם: און דערפאַר שטייט „תרומה“ סתם, אַז דערמאָגען בפירוש אַז דאָס איז תרומה לה', ווייל אין דער עבודה איז ניט קענטיק די שייכות להקב"ה.

ז. אע"פ אַז מצות זיינען אָנגעטאָן בדברים גשמיים, ווערט אָבער דוקא דורך דער עבודה אויסגעפירט די כוונה פון בריאת העולם, דער ענין פון „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים“³⁷, ווי דער אַלטער רבי³⁸ איז מדגיש, אַז דאָס מיינט אַ „דירה“ לו ית' אין דעם עולם הזה הגשמי התחתון, שאין תחתון למטה ממנו“;

36 ולאידך, בזה שתיבת „לי“ נכללת בתיבת „תרומה“ מרומ, שאיין בחי' „לי“ כמו"ש מצד עצמה, כ"א כמו שמתלבשת בתרומת) האדם.

37 תניא פלו'. ע"פ תנחומא נשא טז. ועוד.

38 תניא שם.

און וויבאלד אַז אורייתא וקוב"ה כולא חד³², דערפאַר איז דער פסוק מדייק „ויקחו לי“ – וואָס ווייזט אויף עצמותו ומהותו ית'³³ – ווייל דורך תורה „נעמט“ מען עצמות ומהות אַליין, בלשון תז"ל³⁴, „אותי אתם לוקחים“.

אָבער לאידך גיסא, וויבאלד אַז דאָס וואָס אַ איד „נעמט“ עצמות דורך תורה איז (בעיקר – ניט דער אויפטו פונעם אדם הלומד, נאָר) דערפאַר וואָס דער אויבערשטער האָט זיך כביכול „אַריינגעשטעלט“ אין תורה (אין אַן אופן אַז תורה איז „דברי כאש“), בלייבט די המשכת העצמות כאילו ווי אָפּגעטראָגן פון דעם אדם הלומד –

[ביז עס קען זיין אַ מציאות אַז די תורה זאָל געלערנט ווערן דורך אַן איש בלתי טהור, וואָס אויך דאָן איז דאָ דער „ויקחו לי“ – די המשכת העצמות שעי' תורה – אָבער דער אדם איז ניט בערך כלל אַז דער „לי“ זאָל ביי אים מאיר זיין בגילוי].

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס עס שטייט „לי תרומה“ – אין צוויי באַזונדערע ווערטער – לרמז אַז דער „לי“ (די המשכת העצמות שבתורה) און די „תרומה“ (די עבודה פון לימוד התורה) זיינען ניט איין וואָרט – זאָך³⁵, ווי-

32 מובא בתניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זח"א כד, א. זח"ב ס, א. ולהעיר מתקו"ז ת"ו ותכ"ב.

33 ראה אוה"ת פרשתנו (ע' א'שפא): ור"ל לי היינו עצמות או"ס ולכן ארז"ל (ויק"ר פ"ב, ב) כ"מ שנאמר לי אינו זו לעולם לפי שזהו בחי' אני ה' לא שנית.

34 תנחומא אמור יז. ויק"ר פ"ל, יג. וראה שמו"ר ריש פרשתנו. פלי"ג, ה. תנחומא פרשתנו ג. יל"ש פרשתנו רמז ססד. וראה תניא פמ"ו.

35 אף ששכל האדם מתייחד עם שכל התורה, ואדרבה – ביחוד נפלא שאין יחוד כמוהו כו' (תניא פ"ה).

גשמיות העולם איז בתקפו, און דורך דער עבודה צו איבערמאכן אויך אָט דעם גשם, איז מען מברר דעם תחתון „שאין תחתון למטה ממנו“:

און דער עילוי פון דער עבודה וועט שטיין בגלוי לעתיד לבא, וואָס דאָן וועט נתגלה ווערן די מעלה פון „מעשה“⁴¹, כידוע אַז דאָן וועט זיין „מעשה גדול“ [וואָס דערפאַר איז דער מקדש (וואָס „הי' מעין עוה"ב“⁴²) געווען בעיקר פון דומם],

און ווי ס'איז מבואר אין דעם ענין פון יוסף ויהודה, אַז יהודה ווייזט אויף דער עבודה פון מעשה (יהודה) – פון לשון הודאה וביטול, ווי דומם וואָס „יש בו בחי' הביטול ביותר“⁴³, און לעתיד לבא וועט יהודה זיין העכער פון יוסף – „ודוד“⁴⁴ עבדי נשיא להם לעולם“.

(ממאמר ד"ה ויקחו לי תרומה תשל"ה)

אַבער בכדי אַז די עבודה זאָל זיין כדבעי ובשלימות, מוז ביים אדם זיין אויך דער קו (און יסוד) פון תורה און דער קו פון „עבודה“.

און וויבאַלד אַז אַלע עניני עבודת ה' זיינען דאָ אין משכן כנ"ל, איז אויך דער ענין מרומוז אין מעשה המשכן – דער-מיט, וואָס די תורה רעדט בפירוש אין אונזער פרשה נאָר וועגן תרומת המשכן, ווייל דאָס איז דער עיקר ותכלית הכוונה: און די אַנדערע צוויי תרומות ווערן דערמאָנט נאָר בכלל ובדרך רמז, ווייל זיי זיינען (בהכוונה העיקרית) בלויז אַ הכנה והקדמה (והשלמה) צו דער עשיית הדירה.

ח. און דאָס איז אויך דער ביאור אין דברי המדרש הנ"ל (סעיף ג) אַז „זהב וכסף וגו'“ זיינען כנגד די ד' מלכיות³⁹:

וויבאַלד אַז דער ענין פון תרומת המשכן איז צו מאַכן אַ דירה לו ית' בתחתונים (פון די דברים גשמיים מאַכן אַ מקדש ומשכן לה') – איז די שלימות פון דעם ענין (ניט אַזוי אין בנין המשכן, אין וועלכן מ'האָט געזען בעיני בשר ווי אין זיי איז דאָ השראת השכינה, נאָר) אין דער עבודה בזמן הגלות⁴⁰, ווען

41) בכל הבא לקמן ראה בארוכה תו"א, תו"ח ואוה"ת ר"פ ויגש.

42) לשון התו"א שם (מג, ד).

43) לשון התו"א שם (מד, א).

44) יחזקאל לו, כה. וראה לקו"ש חט"ו ע' 413 הערה 12.

39) ראה אוה"ת פרשתנו ע' א'ת ואלך.

40) ראה גם לקמן ע' 479.

לזכות

הרה"ת ר' שלום בן פריידא שי'

יעקבסאהן

לרגל יום הולדתו ביום ז' אדר

לרפואה שלימה וקרובה

ושיראה רוב נחת חסידותי מכל יוצ"ח שיחיו ושימשיך בעבודת הקודש

– הפצת המעיינות בכלל ותורתו של משיח בפרט – מתוך הרחבה ובכריאות איתנה ושיזכה לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד בהתגלות מלכנו משיחנו נאו ממש